

Cristòfol Colom, tortosí de l'illa de Gènova

A l'actual Ferreries, barri tortosí a la dreta de l'Ebre, fins al segle XVII, la gent el coneixia per l'illa de Gènova de quan Berenguer IV va conquerir Tortosa amb suport de Templers i de genovesos. Per recompensa els va cedir el barri de Ferreries donant-li el nom de Gènova. Durant segles el Delta va créixer gràcies a les sorres dipositades per les grans riuades. A partir del 1925, en començar a construir embassaments i centrals elèctriques, el Delta va començar a retrocedir. L'illa de Gènova, a finals del segle XV, colgada de sediments, el topònim va anar canviant-se.

Tortosa va ser un port de mar important, com queda demostrat a *Consuetudines et usus maris* que és el primer còdex de Dret Naval. A l'antiguitat els comerciants de la Mediterrània pujaven Ebre amunt per introduir-se a la península Ibèrica. Traficaven amb les mercaderies als ports de la Mediterrània, d'Ucraïna, el nord d'Àfrica i el sud d'Europa. Eren un centenar de molls dominats pels catalans i valencians, on la llengua, igual bancària com comercial, era el català. Tortosa era amb València i Barcelona, una important ciutat de la Mediterrània i l'illa de Gènova una de les seves drassanes.

Investigacions recents, segons el catedràtic de Medicina Legal i Forense de la Universitat de Granada, José Antonio Lorente, revelen que Cristòfol Colom era un jueu con-

vers i pel seu ADN no era de la regió de Ligúria. Existeixen evidències que pressuposen que era tortosí. Mentre altres són contràries, perquè Cristòfol Despuig, sent un escriptor contemporani i tortosí, no en parlà en les seves cròniques.

La història de Colom és controvertida des del naixement. Cal pensar que l'octubre del 1500, Fernando Fernández de Bobadilla, policia i jutge nomenat pels Reis Catòlics, acompanyat per Nicolàs de Ovaldo capità de l'exèrcit castellanoleonès, detenien els germans Colom, Cristòfol, Bartomeu i Dídac, empresonant-los i obligant-los a renunciar els acords signats a les Capitulacions de Santa Fe, contracte de l'any 1492, abans d'iniciar el primer viatge, on constava que s'havien de distribuir els beneficis entre el navegant Colom, la monarquia espanyola, el banquer jueu valencià Santàngel, patrocinador de l'empresa, i el papa Borja, fill de Xàtiva, ideòleg religiós.

Foren tantes les riqueses trobades a les primeres expedicions que l'ambició els enfrontà. Els Coloms foren obligats a renunciar-hi i condemnats sense judici. Fou tan difamant el desprestigi, que el comerciant florentí, Américo Vesputio, també al servei dels Reis Catòlics, va donar el nom a Amèrica sense intervenir en els primers viatges. El nom dels Colom fou encobert i no es va restablir fins mig segle després, en confeccionar l'escut heràldic, "Por Castilla y

por León, el Nuevo Mundo halló Colón". Cristòfol va morir proscrit a Valladolid. El seu nom es revalorà quan el seu fill, Dídac, es casà amb Maria de Toledo, filla del Duc d'Alba i neboda de la reina. Passaren més de 50 anys quan el regne de Castella va restituir Colom per enlairar el patriotisme imperial castellà-lleonès de la conquesta, catalogant-lo com gran Almirall descobridor del "Nuevo Mundo". L'empresa privada inicial signada de les Capitulacions fou convertida en imperial, on només els súbdits castellans

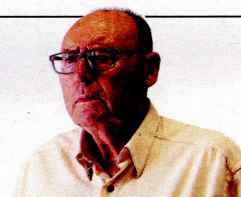
“Tortosa era, amb València i Barcelona, una important ciutat de la Mediterrània i l'illa de Gènova, una de les seves drassanes”

intervenien potestativament en “la conquesta del Nuevo Mundo”, i els catalans foren suprimits dels llibres d'història.

Amb la mentalitat informativa actual és incomprensible entendre-ho, però poder reclamar a la Corona els drets acordats a les Capitulacions, suposava l'immens poder que tindria Colom al territori que competiria directament amb Castella. Calia ocultar la figura i la gesta del “descobrimient”. Per això, Cristòfol Despuig no el cita. Aleshores pocs coneixien el Nou Món, ni qui era Co-

lom, pels migrats mitjans de comunicació de l'època. La Corona va fabricar proves i acusacions falses que soterrarien la personalitat rehabilitada posteriorment com “Almirante descubridor” per afavorir els interessos imperialistes castellans. Les explicacions dels historiadors, dels primers viatges, l'empresonament i la mort de Colom foren publicades totes elles anys després quan s'adonaren de la necessitat d'adular la seva figura per “la gloria imperial castellano-leonesa”.

La catalanitat de l'empresa és una altra evidència. Colom en el segon viatge, l'any 1493, creà infraestructures per governar la colònia, integrada per càrrecs de confiança catalans; el lleidatà Bernat Boil, l'administrador apostòlic a proposta del Papa Borja, el gironí Pere Bertran, com a policia major i el tarragoní Miquel Ballester com alcalde de Santo Domingo. Castella, en adonar-se dels càrrecs i els poders atorgats per Colom, s'havien d'eliminar i substituir-los per funcionaris castellans. L'empresa privada acordada a les Capitulacions passà a ser monopolitzada exclusivament per la Corona. Cal recordar que el rei Ferran quan morí la reina, de tornada a casa, se li nega l'entrada als castells castellans amb l'afirmació, “Cerrad las puertas al viejo catalanote”. L'avversió actual contra els catalans ja existia quan durant els segles XIV i XV exercien de primera potència comercial a la Mediterrà-

Anton Monner
cronista de Gandesa

nia. Castella canvià els criteris per crear l'Imperi. Vet aquí la llegenda creada del “Tanto monta, monta tanto Isabel como Fernando”. Catalunya era potència comercial mentre que Castella era rica pels latifundis de la noblesa, competidors directes i enemics de la Corona.

Colom era un jueu convers i mai no volgué explicar de la família que provenia. Escrigué el *Llibre de les Profecies*, quedant demostrat el profund coneixement de les Sagrades Escriptures i l'estimació per la Verge de la Cinta, patrona de Tortosa. En aquells moments, els jueus rebien fortes repressions fins i tot la seva expulsió. Els jueus vivien fora de les muralles, i l'illa quedava aïllada de la protecció.

En els llibres dels tortosins Enric Bayerri, *Colón tal cual fue*, i Manuel Bestratén, *A l'entorn del gran navegant Cristòfol Colom de Santa Maria de la Cinta i de Tortosa*, en deixaren proves, amb els milers de documents revisats, de què Colom provenia de l'illa de Gènova. Modestament, jo també m'hi sumo; per tant, genovès sí, però de Tortosa!